

Erik Lindgren

POSTEN VID JÄRNVÄGEN
HÄSSLEHOLM - VEINGE

POSTMUSEUM

15 JAN 1992

Förord

När jag som 19-åring hade till uppgift att läsa svensk postgeografi fick jag bland annat lära mig poststationerna utmed linjen Veinge-Hässleholm. Det var egentligen i fel ordning om man tänker kronologiskt, för delsträckan mellan Hässleholm och Vittsjö byggdes först och blev klar 1890. Nära nog nio år senare var den nordliga delen färdig för trafik. I detta häfte redovisar jag stationerna från söder mot norr, oavsett när de inrättats. Jag lämnar också uppgifter om poststationer i järnvägens närområde, om de på ett eller annat sätt påverkats av järnvägens tillkomst, t ex genom ändrad postföring. De presenteras i anslutning till den station över vilken posten dit befordrats.

Den sydligaste delsträckan, Hässleholm-Vittsjö, öppnades för allmän trafik den 13 september 1890, då två tåg användes för postbefordran i vardera riktningen, det ena för brevlådspost och det andra med en bemannad postiljonskupé. I posttidtabellen nedan avser de inramade tiduppgifterna kl 18.09 och 18.25 med modernt sätt att ange tider. Systemet med inramning tillämpades under en mellantid sedan man gått ifrån sättet att skriva **em** eller **fm** efter tiduppgifterna. När man lämnade systemet med inramning, tillämpade man i stället metoden att stryka under minut-talen för tiduppgifter mellan kl 18.00 och 06.00.

Hässleholm—Vittsjö.

(S. D.)

(Från den 13 september 1890.)

Plk. N:r 2.	Brl. N:r 4.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.	
11,20	5,25	<i>Hässleholm</i>	7,10	4,30
11,33	5,38	<i>Vankivva</i>	6,59	4,19
11,47	5,52	<i>Mala</i>	6,46	4,6
12,4	6,9	<i>Bjernerum</i>	6,30	3,50
12,20	6,25	<i>Vittsjö</i>	6,10	3,30

N:r 1. N:r 3.
Brl. Plk.

Postmusei bibliotek

2 6066 005 050

Vankiva (Vankiva socken i Kristianstads län)

Skolläraren G Norén blev antagen till föreståndare för Vankiva sockens poststation, när den inrättades med 1874 års ingång som delersättning för den upphörda kronobrevbäringen. Läraren hade sin bostad i Mala och där hamnade poststationen. Men det var tre kvarts mil därifrån till den del av Vankiva socken, där prästen och klockaren bodde och där sätesgården fanns. I det området fanns också två skollärare, ordföranden i kommunalnämnden och kommunalstämman samt två kronofjärdingsmän. Till kyrkbyn uppgavs 2/3 av församlingsborna ha närmare än till Mala, men det fanns en fabrik i Mala med tämligen stor korrespondens.

Denna och en tredjedel av församlingsborna var, liksom poststationsföreståndare Norén inte tilltalade av att den andra falangen försökte få poststationen flyttad. Det försöket gjordes i ett brev den 21 december 1874 till poststyrelsen vilket började med följande rader:

"Ett missförhållande har ägt rum vid ordnandet av postgången för Vankiva moderförsamling, vilket vi härmed ödmjukast anhålla måtte bli rättat för kommande och följande år".

Båda falangerna hade snart nog anledning att ångra brevet vilket kan sägas ha väckt en sovande björn. Poststyrelsen gick nämligen inte petitionärerna till mötes utan socknen fick i stället vidkännas den försämringen att poststationen i Mala by med namnet Vankiva drogs in den 30 juni 1875 bara halvtannat år efter dess tillkomst. Beslutet torde ha baserats på ett uttalande av landskansliet i Kristianstad att "samtliga beställningspersoner inom Vankiva hava funnit det mest fördelaktigt att avhämta sina brev å postkontoret i Hässleholm, och poststationen i Mala kan man därför anse vara till endast för Matteredöds och Mala byar".

Inte oväntat blev det en omedelbar reaktion på indragningen av poststationen. Kommunalstämman i Vankiva den 13 juli 1875 uttalade önskemålet att poststationen skulle återinrättas i Mala by, "dock med namnet Mala och ej Vankiva". För detta fick man inte gehör i Stockholm och en påminnelse den 8 februari 1876 ledde blott till att poststyrelsen inte ansåg ärendet föranleda avseende. En ny framställning den 26 mars 1877 försågs vid poststyrelsen med påteckningen att den inte skulle föranleda till ändring av föregående beslut.

Efter ytterligare sex år togs postfrågan upp på nytt vid kommunalstämman i augusti 1883 och nu hade man framgång. Folkskolläraren i Mala August Lindell utsågs till föreståndare för den poststation som den 1 januari 1884 inrättades i Mala med namnet Vankiva, d v s samma förfarande som exakt tio år tidigare. Lindells årsarvode fastställdes till 100 kr.

Invånarna i kyrkbyn reagerade efter någon tid på samma sätt som år 1874. Några representanter för dem begärde i ett brev till poststyrelsen den 1 december 1886 att poststationen skulle flyttas från Mala till Vankiva. De tillade att om deras begäran inte kunde bifallas, önskade de att "postanstalten Vankiva, som anlitas av endast en ringa del av socknens befolkning måtte få ändra namn, ty det är i själva verket oegentligt, att en postanstalt som är nyttig blott för en by, skall bära socknens namn".

August Lindell hade nu efterträtts av O A Nilsson som poststationsföreståndare. Han framhöll "att poststationen icke har, som petitionen omnämner, olämpligt läge, utan tvärtom det mest lämpliga efter ortens behov". Postmästare C A T Esselius i Hässleholm kunde i sitt remissvar inte tillstyrka någon förflyttning av poststationen men ansåg "förändring av namnet å densamma vara alldeles nödvändig". Poststyrelsen beslöt, att poststationen med oförändrat läge skulle heta **Mala by** från den 1 mars 1887.

Kyrkbyns representanter hade talat förgäves för sin sak i ett brev till poststyrelsen den 22 januari 1887. Avundsjukan lyste igenom och klart uttalades att om poststationen inte kunde flyttas, önskade de att den "bleve indragen, som vore snart sagt till kanske lika fördel, ty därigenom bleve ingen inom Vankiva vanlottad utan endast den by där den nu är placerad". Huvudönskan var dock att hellre få en poststation "om än med liten lön än att vi nu här i stället få betala därför, som för varje år utgör minst ett hundra kronor. Denna summa kunde ju i stället användas till fattigvården eller något annat välgörande ändamål".

Avundsjukan mellan de båda sockendelarna lär ha bestått till långt in på 1900-talet och lär dessutom vara dokumenterad i ett romanförsök. Men det dröjde inte så länge efter den nyss antydda ordväxlingen innan kyrkbyns invånare fick en poststation på nära håll. En sådan öppnades nämligen den 13 september 1890 med namnet Vankiva i järn-

vägsstationen. Där blev stationsföreståndaren Christian John Johansson Hall ansvarig för postgöromålen. Han följdes den 1 juni 1899 av Axel Gottfrid Wendel, som verkade till och med maj 1935. Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för poststationens skötsel till dess indragning med 1965 års utgång: Johan Valdemar Roupé (1935-1939), Frans Einar Natanael Nyqvist (1939-1940) och Karin Hansson (1940-1965).

LÄNSSTYRELSEN
CHRISTIANSTADS LÄN.
LANTPOSTSTATIONEN.
M-11553
1886.

Konst. Generalpoststyrelsen.
Läkta den 29 JAN 1887

Till Kong. General Post Styrelsen.
1887 den 31 Januari svarar Klipp och upp skrift
till postst. i Malå socken, 25 m. västra
i Kristianstads län, postst. i Malå by och
Malå by.

Undan åberopande af Kong. General Post Styrelsen
skrifvelsen den 7 Decemb. med bevisen om Länsstyrelsens
yttrande öfver gjord framställning om förflyttning
och om ansv. förhållning af Klippifors poststation, och
Länsstyrelsen med öfr. förändring af de vid skrifvelsen
föregående handlingar samt om med General Post Styrelsen
skrifvelsen den 24 Decemb. hit öfverlämnade skrift i anse-
nde, efter i rikshöfdeb. upplysningar vid samt hänfåren
dit förvarande framställning icke med förändring
annan åtgärd än förändring af poststationens namn
till Malå by.

fr. Kristianstads Länshövding den 28 Januari 1887

M. A. Rönberg

Mala (Vankiva socken i Kristianstads län)

Om tidigare öden för lantpoststationen med namnet Mala by berättas i föregående avsnitt om Vankiva. Kortfattat kan sägas att den hade namnet Vankiva under tiden 1 januari 1874-30 juni 1875 och 1 januari 1884-28 februari 1887 och därefter namnet Mala by. Suffixet by slopades den 13 september 1890, då lantpoststationen drogs in och en förenad post- och järnvägsstationen inrättades med namnet Mala samtidigt som en sådan öppnades med namnet Vankiva i kyrkbyns närhet. I Mala fick järnvägens stationsföreståndare Anders Persson Rudolf ta ansvar för samhällets postservice. Det nya namnet, enbart Mala, vållade bekymmer på grund av förväxling med det norrländska Malå vid sortering av post. Poststationsföreståndare M A Rönberg i Malå skrev den 30 juni 1891 till poststyrelsen att "det gång efter annan inträffar, att hit adresserade brev, korsbandsförsändelser och postförskott förväxlas med i Kristianstads län befintliga poststationen Mala och skickas dit, samt tvärtom till Mala adresserade försändelser flera gånger anlät hit". Rönberg föreslog i samma brev att hans poststation skulle benämnas Malåträsk i stället för Malå. Poststyrelsen accepterade förslaget och efter hand minskade felsorteringarna.

I Mala blev Otto Gustaf Wendel Strid ansvarig för posten i december 1895 och med 1909 års ingång tog Johan Engkvist över. Därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten i Mala till poststationens indragning med 1965 års utgång: Frans Emil Petersson (1914-1915), Olof Johansson Lundh (1915-1928), Gunnar Fredrik Salomon Lönnqvist (1928-1948), Wilhelm Tyko Nilsson (1948-1955) och Bruno Ragnvald Andersson (1955-1965).

Bjärnum (Norra Åkarps församling)

Med början i januari 1874 inrättades en postföringslinje från Hästveda vid södra stambanan till Bjärnum över Fars-
torp och i de båda sistnämnda socknarna öppnades poststa-
tioner. Om den i Farstorp berättas i häftet med namnet "Om
Posten i Hästveda och Stoby pastorat". I Bjärnum antogs
kantor Nikolaus Löfqvist till föreståndare med 175 kr i
arvode per år. Genom poststyrelsens beslut i december 1874
överfördes kontraktet på dottern Hulda Löfqvist.

När man under 1877-1878 hade överläggningar om postorga-
nisationen i anslutning till att lantbrevbäring skulle in-
föras var avsikten att dra in poststationen. Vid kommunal-
stämman med Åkarps församling den 17 mars skulle ett ombud
utses med uppgift att vara förmedlingslänk mellan brev-
bäraren och de sockenbor som inte kom i direkt kontakt med
denne. Stämman utgick då från att poststationen skulle
finnas kvar och valde inte något ombud. Lyckligtvis tog
poststyrelsen senare hänsyn till ett uttalande av länssty-
relsen i Kristianstad, som "för det närvarande måste
avråda från den i sammanhang härmed ifrågasatta indrag-
ningen av poststationen i Bjärnum". Det förslagsvis upp-
rättade avtalet med torparen Bengt Svensson i Gammelstorp
om lantbrevbäring mellan Hästveda och Bjärnum blev sålunda
inte undertecknat.

Den 22 juni 1883 skrev Hulda Löfqvist till poststyrelsen
och anmälde att hon ämnade ingå äktenskap med lantbrukaren
Nils Paulsson och undrade om hon som gift fick behålla
platsen som poststationsföreståndare. En gift kvinna var
omyndig på den tiden och hon var medveten om att endast
myndiga personer fick antas till poststationsföreståndare.
Därför sände hon också en ansökan från den blivande maken
om att i förekommande fall bli föreståndare. Den godtogs
och Nils Paulsson antogs till poststationsföreståndare. I
praktiken torde Hulda ha utfört göromålen på hans ansvar.

Med tillkomsten av järnvägen blev lantpoststationen in-
dragen. Datumstämpel, sigill och vissa andra inventarier
flyttades till järnvägsstationen den 13 september 1890.
Samtidigt avkortades den tidigare postföringslinjen från
Hästveda, så att den slutade i Farstorp. Det är oklart vem
som ansvarade för posten i Bjärnums järnvägsstation den
första perioden, men år 1895 antecknades stationsinspektor

Carl Berckhand Peterson som poststationsföreståndare. Ut-
vecklingen var positiv och post och järnväg kunde inte
vara förenade i längden. Den 1 november 1914 skildes de åt
och Helga Bergström blev föreståndare, då 26 år gammal. År
1920 började postexpeditioner inrättas, ett mellanting
mellan poststationer och postkontor. En sådan ersatte den
1 oktober 1923 den tidigare poststationen i Örskelljunga,
något som påverkade situationen i Bjärnum. Helga Bergström
sökte nämligen chefsbefattningen i Örskelljunga och fick
den. Hennes efterträdare i Bjärnum blev Gunhild Johansson,
som varit föreståndare för poststationen i Upplands Väsby
under två år. Hon fick uppleva att poststationen i Bjärnum
höjdes till rang och värdighet av postexpedition från den
1 december 1928. Naturligtvis sökte hon befattningen och
hade också förmånen att få den, nu med den något säregna
titeln stationsmästare. Som sådan blev hon kvar i Bjärnum
under hela sitt yrkesverksamma liv och avgick 1963. Med
samma titel var därefter Lennart Ekenberg chef i Bjärnum.

Genom en generell omorganisation blev termen för postex-
peditionerna i allmänhet lokalpostkontor år 1977 och från
och med 1986 enbart postkontor. Med titeln postmästare
fick Lars Magnusson överta ansvaret för postservice till
de mer än 2 000 hushåll som betjänas genom postkontoret i
Bjärnum.

Vittsjö (Vittsjö socken i Kristianstads län)

Riksdagsbeslutet om ett enhetligt porto för hela landet
från den 1 juli 1855, då också frimärkena infördes, bidrog
till ökad brevväxling. Lägsta portot blev 4 skilling, oav-
sett hur långt brevet skulle sändas. Tidigare hade brev på
riktigt långa sträckor inom landet kunnat kosta upp till
tre gånger så mycket. När frimärkena infördes, hade 1842
års folkskolestadga hunnit göra verkan. Många fler var
läs- och skrivkunniga och bidrog till den ökande brevtra-
fiken. Den stimulerades också av att man inte längre
behövde lämna eller låta lämna brev på ett postkontor mot
kontant betalning utan kunde frankera dem själv och lägga
dem i någon av de brevlådor som sattes upp utmed postfö-

ringslinjerna. Postverket drog konsekvensen av den ökade brevtrafiken och inrättade med regeringens medgivande nya och mer frekventa postgångar samt postkontor. Ett av dem var det i Vittsjö.

Kamrer Pontus Winroth vid generalpoststyrelsens kammarkontor upprättade efter samråd med postinspektörerna i Halmstad och Kristianstad en förslagstidtabell för den nya postgång, som regeringen hade beslutat att låta inrätta mellan de båda städerna. I ett memorial föreslog Winroth att den medföljande postiljonen skulle utgå från Kristianstad, eftersom en sådan ordning hade beräknats "förenad med minsta kostnad för postverket". För att bereda största möjliga fördel åt korrespondenterna blev postens "gång så avpassad, att den i Halmstad skall äga samband med snällposten från Stockholm". Det fanns vid den tiden inte någon postföring längs Lagadalen på delsträckan mellan Värnamo och Markaryd. Från Jönköping fortsatte de norrifrån kommande postvagnarna i två riktningar, en via Växjö till Kristianstad och Ystad och en längs Nissastigen till Halmstad. Det fanns också en linje från Jönköping till Värnamo medan postgången från Värnamo till Markaryd via Ljungby tillkom något senare. Därom berättas bl a i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

Vid den sålunda nyrättade postlinjen mellan Kristianstad och Halmstad inrättades som nyss nämnts ett postkontor i Vittsjö, för vilket invånare i Åkarp och Vittsjö hade talat sig varma. Till föreståndare utnämndes kaptenen vid Norra Skånska infanteriregementet Werner Ferdinand Werin, då 55 år gammal. Han utnämndes den 25 augusti och tillträdde befattningen den 1 november 1855, den dag då postkontoret öppnades formellt. Utnämningen var helt i enlighet med det system som Carl XIV Johan hade infört sedan regeringen övertagit överpostdirektörsämbetets rätt att utnämna postmästare. Visserligen var det inte regeringen som utnämnde postmästarna vid de fyra lägsta postkontorsklasserna, till vilka Vittsjö hörde, utan poststyrelsen, som dock var under systemets inflytande. Den blivande generaldirektören Wilhelm Roos (1867-1889) var motståndare till detta system och upprättade en förteckning över antalet militärer som utnämnts till postmästare under perioden 1824-1862. Det var inte mindre än 121 stycken, som på det sättet efter fullbordat värv i krigsmakten hed-

rades med postmästarebefattningar. Många av militärpostmästarna var långt ifrån lämpliga att fullgöra uppgifterna som postchefer och åtskilliga var tjänstlediga under en stor del av deras "karriär" inom posten. Wilhelm Roos arbetade för att få en ändring till stånd och lyckades också men så sent som i juli 1875 besattes två postmästartjänster med militärer utan postal bakgrund, nämligen i Borås och Lidköping. Båda var ryttmästare och födda år 1822. Därefter var det slut med det säregna utnämningförfarandet, sannolikt tack vare att Roos hade goda kontakter i regeringskretsar.

*Enligt Konop: General Post Styrelsens skrifvelse af den
1te Oktober, är Post Expeditionen öfveradt i dag, hvilket
jag får ädrigast anmäla och all jag, hos Konop: Post:
Befallningsbefärande i Kristianstad den 25. i skildne Ordres
af Post: Styrelsen.*
Wittsjö Post Expedition den 1de November 1855.
Werner Werin

Innan utnämnda postmästare fick börja förvaltning av postkontoren skulle de besöka landshövdingen och avlägga tjänsteeden.

Werner Werin satte sig emellertid snart in i postfrågor men han kunde konstatera att det inte var någon större trafik vid hans lilla postkontor. Under 1860 uppgick summan av försålda frimärken bara till ca 250 riksdaler.

Regeringen beslöt den 28 december 1861 att flytta postkontoret till Markaryd, där postmästaren kunde få en lämplig bostad mot skäligen ersättning. På den tiden hade postmästarna skyldighet att upplåta en del av bostaden till postlokal. En bidragande orsak till att man trodde på större lönsamhet för ett postkontor beläget i Markaryd var den, att postlinjerna Jönköping-Helsingborg och Halmstad-Kristianstad korsade varandra där. Den direkta linjen mellan Jönköping och Helsingborg hade nu återinrättats efter att inte ha utnyttjats sedan 1645, då man genom freden i Brömsebro kunde nå ut till havet via Halland. Det landskapet hade blivit svenskt, om än på bara 30 år enligt fredsavtalet. Flyttningen av postkontoret från Vittsjö till Markaryd gjordes den 1 juli 1862 och Vittsjö var nu utan postkontor. Tolv år senare inrättades en poststation. Innan jag berör den finner jag anledning att berätta mera om hur lokala intressenter verkade för och emot flyttning.

Det stod klart mycket snart efter öppnandet av postkontoret i Vittsjö den 1 november 1855 att lönsamheten var diskutabel. Frågan om dess flyttning till Markaryd togs upp redan efter nio månader. En framställning, adresserad till "Kongl. General-ÖfverpostDirecteurs Embetet" (ehuru postledningen hade ändrat namn till Generalpoststyrelsen), bar 28 namnunderskrifter och daterades Markaryd den 31 augusti 1856. Däri framhölls att

"Markaryd Socken är en ej obetydlig fabriksort, emedan hundratals så kallade gårdfarihandlande årligen gå på inom och utom Riket med egen fabrikation av vävskedar vilka inom Socknen tillverkas i högst betydlig kvantitet, vilket alltid skall förorsaka en livligare korrespondens och i följd därav en vinst för Postverket".

Visserligen tillstyrkte landshövdingen i Växjö framställningen men ämbetsbröderna i Halmstad och Kristianstad avstyrkte och postmästare Werin anförde i sitt svar till poststyrelsen den 27 februari 1857, att

"en sådan förflyttning, enligt min tanke, vore utan ändamål och skulle förorsaka Postverket betydliga större kostnader än som nu är fallet, utan att för sökandena medföra någon väsentlig nytta, helst ändamålet att erhålla en lättad postkommunikation för dem, behändigast och utan vidare kostnad för Staten, vinnes därigenom att de värda Markarydsboarna hade sin postgång på Vittsjö, dit de från Markaryd så kallade "fyra postvägar" ej ha mer än sex fjärdingsväg, då de kunde erhålla sin post tvenne gånger i veckan från Halland och norra orterna. Däremot få de nu från Ljungby, dit de ha fyra och en halv mil, posten blott en gång i veckan".

Kronofogden i Broby höll också på Vittsjö och anknöt till markaydsbornas påpekande om att tillverkningen av vävskedar framkallade större posttrafik:

"Den av sökandena omförmälda betydliga fabrikation av vävskedar i deras ort läser icke erfordra vidlyftigare korrespondens än fabrikationen av träskor i Vittsjö-trakten, helst skillnaden är den, att träskorna hämtas hos säljarna, men vävskedarna kringbäras av dessa."

I det korta avsnittet om Markaryd av detta häfte berörs dragkampen om postkontoret ytterligare. Här skall blott nämnas att till den första framställningen om att flytta postkontoret från Vittsjö till Markaryd var Pontus Winroth i poststyrelsen negativ i sitt utlåtande den 7 juli 1857 och vid föredragning två dagar senare lämnades Markarydsbornas ansökan utan avseende. Men flyttningen genomfördes fem år senare och Vittsjö blev utan postanstalt. De som ville skicka brev kunde passa postföraren på linjen mellan Kristianstad och Halmstad, en linje som ändrades att utgå från Hässleholm efter södra stambanans tillkomst 1864.

Med genomförandet av 1873 års riksdagsbeslut om att postverket skulle överta ansvaret för kronobrevbäringen fick Vittsjö en poststation den 1 januari 1874. Den öppnades i gästgivaregården, där G A Persson blev föreståndare med 200 kr i årsarvode. Den 13 september 1890 flyttades poststationen till järnvägsstationen. Dokumenten visar inte klart vilka som varit ansvariga för posten under första delen av järnvägsperioden, men Enoch Gustaf Wilhelm Mauritzson och Nils Håkan Waldau, vilka båda turades om att vara stinsar i Markaryd, har också haft ansvaret i Vittsjö. Efter att Mauritzson återvänt dit 1905 blev han orten trogen till sin död den 30 oktober 1929. Efter en kort vakans tillträdde Nils Larsson 1930 blott för att få uppleva att post och järnväg skildes redan den 1 juni 1931. Nu blev Sture Walter Hallenberg föreståndare för den till handlanden Zaunders flyttade poststationen. Den statushöjdes till postexpedition den 1 februari 1945 och Hallenberg fick titeln stationsmästare. Han blev liksom kollegan i Bjärnum samhället trogen hela sitt yrkesverksamma liv. Stig Ekström fick fylla platsen efter honom och därefter har postexpeditionen i takt med utvecklingen och ändrad terminologi organiserats som postkontor, vars postmästare också fått uppleva att postutdelningen i samhället ändrats att utgå från Bjärnum.

Verum (Verums socken i Kristianstads län)

Med tillkomsten av en poststation i Vittsjö 1874 öppnades också en poststation i Verum den 1 januari, dit posten befordrades på en nyinrättad linje från Hässleholm över Vankiva, Bjärnum och Vittsjö med fortsättning från Verum till Visseltofta, sammanlagt drygt fyra mil. I Verum blev skolläraren Christan Andersson föreståndare. Han var inte nöjd med sitt årsarvode på 75 kr och skrev den 24 december 1874 till poststyrelsen och begärde att få det höjt till 140 kr för 1875. På detta prutade poststyrelsen men medgav förhöjning till 100 kr att tillämpas från och med 1875.

Christian Andersson avled den 1 januari 1881. Till efterträdare antogs lanthandlaren Nils Persson som i sin tur följdes den 1 april 1885 av folkskolläraren Per Alfred Berglund. Under mer än 34 år innehade han befattningen. Så mycket kortare blev tjänstetiden för hans efterträdare den 1 juli 1919 Marta Andersson. Hon avgick efter halvtannat år och med 1921 års ingång blev Karl Edvard Nilsson föreståndare med poststationen förlagd till Brogården. Verums sista poststationsföreståndare blev Anna Elisabet Svanteson, som tog över den 1 maj 1946 under företrädarens 68:e levnadsår. Poststationen drogs in med mars månads utgång 1959 och Anna Elisabet fick såsom kontorsbiträde fortsatt tjänstgöring i posten på annat håll. Som ett komplement till den ersättande lantbrevbäringen fanns övergångsvis ett postombud (inlämningsställe) i Verum med handlanden Paul Erik Paulsson som ansvarig. De hushåll som anlitat detta blev från och med mars 1967 också anslutna till lantbrevbäringen och postombudet drogs då in.

Emmaljunga (Vittsjö socken i Kristianstads län)

Med järnvägens fortsatta utbyggnad mot norr inrättades en förenad post- och järnvägsstation den 24 juli 1892 i Emmaljunga. Anders Persson Rudolf blev föreståndare med 180 kr i årsarvode för själva postsysslan, höjt till 240 kr genom 1902 års allmänna reglering av arvoden till föreståndare

vid järnvägspoststationer. Johan Engkvist, som tidigare haft ansvaret för post och järnväg i Mala, tog över i november 1914 efter en vakans på grund av Rudolfs död den 19 augusti 1914. Själv dog Engkvist ett halvt år efter tillträdet och Frans Emil Petersson, som också tjänstgjort i Mala, tog över i augusti 1915. Därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten i Emmaljunga till poststationens indragning vid halvårsskiftet 1970: Johan Ernst Lilja (1939-1943), Gustaf Henrik Hardinger (1943-1946), Adolf Fredrik Berggren (1946-1947), Per Edvin Ragnar Hansson (1947-1949), Erik Georg Thylén (1949-1955), Otto Georg Rhodin (1955-1966) och Ernst Alfred Carmhagen (1966-1970). Poststationens indragning samordnades med att SJ gjorde järnvägsstationen obemannad.

Markaryd (Socken i Kronobergs län)

Boken "Kommunikation i gränsbygd" redogör på 31 sidor för Markaryds posthistoria. En sammanfattning kan vara på sin plats här med viss tyngd på komplikationer i anslutning till flyttningen av postkontoret i Vittsjö till Markaryd. Senast vid svenska postverkets formella födelse 1636 fanns ett postkontor i Markaryd med länsmannen Brodde Jacobson som gränspostmästare. Sonen Jakob Broddeson efterträdde honom 1644 och blev postmästare i Halmstad 1646. Postkontoret i Markaryd drogs in efter freden i Brömsebro som gav Sverige "Halland på 30 år". Gabriel Hilletan svarade för det "fältpostmästeri" som tillfälligt fanns 1676 i trakten av Markaryd under Karl XI:s danska krig. Det skulle nu gå många år innan Markaryd åter fick postservice, och den som fanns på 1600-talet hade endast i ringa mån varit till nytta för den lokala befolkningen. I mars 1858 ändrades den då mer än 210 år gamla postföringslinjen mellan Jönköping och Halmstad så att den vissa dagar tog vägen över Värnamo, Ljungby och Markaryd. Det var denna ändring som avgjorde flyttningen av postkontoret i Vittsjö till Markaryd när det kom ännu en framställning i det avseendet från markarydsborna.

En drivande kraft bakom framställningen om att flytta postkontoret var från början sannolikt majoren Lorentz Giers. Ett tre foliosidor långt dokument återger hans handstil och dess förste undertecknare är just han. Som framgår av redogörelsen för posten i Vittsjö, var postmästaren där, Werner Werin, emot på att flytta postkontoret i sitt svar den 27 februari 1857. Troligen var han rädd att mista sin befattning, eftersom Lorentz Giers närde hoppet att bli postmästare i Markaryd. Han hade sedan 1839 privilegiet att bestrida gästgiveriet i Markaryd Mellangård, dit gästivaregården hade flyttats. Min vän Kurt Jangenfors har genom studium av kyrkoböcker m m och bland annat Rosengrens m fl "Ny Smålands Beskrifning" och Svedenfors' "Gränsbygden" kunnat lämna åtskilliga upplysningar som kompletterar de postala dokumenten. Löjtnant Johan Thim, som också undertecknade den första framställningen, var svåger med major Giers. De intresanta släktförhållandena mellan Markaryds "upper ten" kan dock inte behandlas här.

Kvar står det faktum att ett kungligt brev den 28 december 1861 avgjorde att postkontoret i Vittsjö flyttades till det halvannan mil därifrån belägna Markaryd. Postmästare Werin fick flytta med sitt postkontor den 1 juli 1862 och Vittsjö blev utan lokal postservice till 1874, då omorganisationen av kronobrevbäringen medförde att en poststation öppnades där.

Några veckor före flyttningen brann postkontoret i Vittsjö natten till den 6 juni 1862. Knappt tre år senare drabbades Werin av samma olycka genom att postkontoret i Markaryd brann ned till grunden den 1 februari 1865. Han dog året därefter och nu blev Carl Axel Theodor Esselius postmästare i Markaryd. Han fick åtta år senare finna sig i att postkontoret drogs in, samtidigt som han själv fick förflyttning till chefstjänsten för det nyinrättade postkontoret i Osby den 1 oktober 1874. Samma dag bytte man ut postkontoret i Markaryd mot en poststation med kronofjärdingsmannen Bror Liljehult som föreståndare. Han fick 240 kronor i årsarvode. Handlanden P R Lindén tog över fem år senare. Från den 1 oktober 1891 blev det Hilma Ternström som betjänade Markaryds postkunder. Hon fick inte göra det så länge, för mindre än ett år senare var järnvägen från Hässleholm färdig att tas i bruk ända fram till Markaryd. Poststationen flyttades till järnvägsstationen den 24 juli

1892. Stinsen Nils Håkan Waldau blev ansvarig för posten med en årsersättning på 300 kronor för denna del av sysslorna. Den höjdes följande år till 360 kr och hann stiga ytterligare innan Waldau förflyttades till Vittsjö. E G W Mauritzson efterträdde honom och uppehöll befattningen till och med maj 1905. I juni 1905 blev Nils Håkan Waldau åter stins i Markaryd och fick därmed ansvar för posten men bara för en relativt kort period. Ett förvaltningspostkontor inrättades nämligen den 1 december 1906, betingat inte minst av att antalet poststationer i närområdet hade ökat mycket. Axel Hult blev nu postmästare i Markaryd följd av ett antal tjänstemän som kan sägas mer eller mindre ha innehaft tjänsten som ett led i karriären. Vid en ny genomgripande omorganisation under 1960-talet minskades antalet förvaltningspostkontor. Detta "drabbade" Markaryd, där postkontoret miste sitt förvaltningsområde den 1 oktober 1960 och kallades postexpedition. Hans Bertil Holmström blev nu chef med titeln stationsmästare, ändrad till postmästare genom nya omorganisationer och ny terminologi från 1977. Därmed har beteckningen åter blivit postkontor, för vars service till mer än 3200 hushåll ansvaret överförts till Ingrid Sjöberg.

Veinge—Hessleholm.

(Från den 1 juli 1899.)

		Halmstad		310	105
Brl. Tdn.	Plk.				
Tåg 7.	Tåg 1.	Km.			
6 ⁴⁰	2 ²¹	—	Veinge 4	2 ²	9 ⁷
7 ²	2 ³⁴	7	Skogaby	1 ⁵⁰	8 ²¹
7 ³³	2 ⁵³	15	Knared	1 ³⁶	8 ³¹
8 ²	3 ¹¹	25	Majenfors	1 ¹⁶	7 ⁵⁹
8 ²⁶	3 ²⁸	35	Markaryd 22	1 ⁵⁹	7 ³⁴
8 ⁴¹	3 ³⁸	—	Markaryd	1 ⁴⁹	7 ¹³
9 ⁴	3 ⁵⁵	43	Emmaljunga	1 ³⁵	6 ⁵⁵
9 ³¹	4 ⁹	49	Vittsjö	1 ²³	6 ²⁹
9 ⁵⁵	4 ²²	56	Bjernum	1 ²⁷	6 ¹⁴
10 ¹⁵	4 ²⁴	62	Mala	1 ⁵⁵	5 ⁵⁶
10 ³⁰	4 ⁴⁴	67	Vankifva	1 ¹⁵	5 ⁴³
10 ⁴²	4 ⁵³	72	Hessleholm 1, 21, 24	1 ³⁵	5 ³⁰
				Tåg 2.	Tåg 8.
				Plk.	Brl. Tdn.
5 ⁴⁵	9 ⁴⁵	Näsåsi		7 ³⁵	10 ⁴⁹
1 ³⁵	8 ²²	Malmö		8 ⁰	3 ⁰

Råstorp (i Markaryds köping)

Järnvägen mot Veinge byggdes så småningom längre västerut. I ett brev den 23 juni 1898 anmälde postinspektionen i Malmö till poststyrelsen att järnvägen skulle öppnas för allmän trafik i slutet av året. Det dröjde emellertid längre och inte förrän den 3 juli 1899 kunde de första förenade poststationerna på den återstående delsträckan mot Veinge öppnas. Råstorp var inte med bland dessa utan det namnet blev ett tillskott till postanstaltsförteckningen genom regeringsbeslutet den 27 februari 1903 att anlägga en järnvägsstation där. Den 1 augusti 1903 fick Sven Kjellman ansvaret för den då öppnade poststationen. De järnvägsanställda på vilka samma ansvar vilade efter honom blev Ludvig Sigfrid Larsson (1927-1931), Carl Olsson-Verner (1931-1940), Karolina Werner (1940-1943), Lilly Margareta Rydqvist, född Werner (1943-1951), Berta Aina Hedin (1951) och Helga Dagmar Linnéa Blomqvist (1951-1959). Poststationen drogs in den 31 mars 1959 och under tiden fram till och med maj 1964 kompletterades den ersättande lantbrevbäringslinjen med ett postombud, för vilket Lilly Margareta Rydqvist ansvarade.

Majenfors (I Markaryds köping)

I Majenfors blev Johan Christian Hall ansvarig för posten från och med stationens öppnande den 3 juli 1899. Han fick 180 kr om året för detta arbete. Det steg till 240 kr genom 1902 års reglering och hann stiga ytterligare innan Hall lämnade över ansvaret till efterföljaren Karl Gustaf Cederholm den 1 juli 1915. Därefter vilade ansvaret på följande järnvägsanställda: Elsa Greta Helen Cederholm (1942-1944), Rut Margareta Svensson (1944-1948), Carl Julius Bengtsson (1948-1953) och Ture Ivan Lorens Österling (1953-1957). Poststationen byttes ut mot ett postombud den 1 juni 1957 med handlanden Lars Rutger Lindeberg som ansvarig. I takt med att lantbrevbärningen gjordes mera effektiv kunde postombudet dras in den 28 maj 1967.

Knäred (Knäreds socken i Hallands län)

En av de många nya poststationer som inrättades när kronobrevbärningen upphörde i Halland vid 1874 års ingång, var den i Knäred. Där anställdes klockaren A G Wadensten som föreståndare med 50 kr i årsarvode. En postföringslinje inrättades från Laholm till Knäred över Veinge.

Klockare Wadensten efterträddes som postchef den 1 april 1878 av Johannes Pehrson. Denne överlämnade med poststyrelsens godkännande rodret till sonen Johan August Johansson den 1 januari 1888. Ett halvt år senare skrev denne till poststyrelsen att han hade för litet betalt och fordrade årslönen höjd till 220 kronor. Om detta inte kunde beviljas, ville han sluta med posten. Men när Jöns Peter Persson anmälde sitt intresse att bli poststationsföreståndare, återtog Johan August sin uppsägning och fick fortsätta att arbeta utan löneförhöjning.

Vid tillkomsten av järnvägen mellan Veinge och Markaryd flyttades poststationen i Knäred till järnvägsstationen den 3 juli 1899. Johan August fick enligt en klausul i avtalet utan föregående uppsägning frånträda sitt postjobb. Ny föreståndare blev stinsen Johannes Berggren mot ett årsarvode av 240 kronor.

Det blev alltför mycket postarbete på järnvägsstationen. En skilsmässa genomfördes redan den 1 juli 1915, då Johanna Augusta Hall tog över ansvaret. Berggren hade avlidit i april samma år. Fru Hall hade sin poststation i ett hus ca 170 meter från järnvägsstationen. Under de följande decennierna fanns poststationen på olika platser, t ex i Brohuset, i Konsumhuset och i Gösta Carlssons fastighet. Förmodligen var det ekonomiska skäl som gjorde att poststationen åter flyttades till järnvägen den 1 september 1933, då fru Hall slutade sin anställning. Som föreståndare för den på nytt förenade poststationen tjänstgjorde Thure Adrian Nelander (1933-1936), Carl Gustaf Johnsson (1936), Carl Alfred Arvidsson (1936-1940), August Martin Öberg (1940-1943), Johan Anton Franzén (1943-1945) och Otto Åke Henrik Lindström (1945-1947).

Den 1 juli 1947 skildes post och järnväg åter åt, varvid Aina F Johansson, som varit postbiträde under sex år i Strömsnäsbruk, blev ortens nye postchef. Den 1 mars 1948 stathöjdes poststationen till postexpedition och Aina

fick titeln stationsmästare. Ingegerd Henriksson tog över efter henne 1965 och fick uppleva den omorganisation och nya terminologi som medförde att det blev ett lokalpostkontor i Knäred 1977. Från 1986 heter det liksom på de allra flesta platser för betjäning av postkunder kort och gott postkontor. Ingegerd Henriksson avlöstes 1988 av Kjell-Arne Gunnarsson som fick ta över ansvaret för postdistributionen till drygt 1500 hushåll, inklusive dem med postadress Hishult.

Ett postombud med gravyren KNÄRED POSTOMB 1 i datumstämpeleinrättades i **Trälshult** den 1 maj 1936. Handlanden Albert Edmund Johansson ansvarade för dess skötsel mot 240 kr i årsersättning, efter hand höjd så att den uppgick till 540 kr år 1945. Den 1 april 1947 tog handlanden Mats Ingvar Berg över ansvaret, följd av Erik Valfrid Glans och Sonja Alice Maria Morestam med korta intervaller. Otto G Johansson blev antagen från den 1 mars 1950, då med 600 kr i årsersättning. Postombudsepoken i Trälshult slutade med Helge A F Kellarsfors som ansvarig från den 1 augusti 1958 till indragningen den 31 mars 1959.

Skogaby (Laholms landsförsamling)

Den 3 juli 1899 öppnades vid järnvägen Markaryd-Veinge den förenade post- och järnvägsstationen Skogaby. Stinsen Johan Alfred Fredén fick ansvaret för posten, följd 1902 av Carl Johan Strand, som blev kvar i mer än tre decennier. Hjalmar Teodor Byberg trädde till 1937 och 1945 kom Gladys E T Nilsson. Hon hade varit poststationsföreståndare i Krapperup och blev Skogaby trogen tills poststation drogs in den 27 maj 1967. De hushåll som betjänats av poststationen fick därefter post med lantbrevbäring från Laholm.

Veinge (Veinge socken i Hallands län)

Vid den nya postföringslinjen mellan Laholm och Knäred inrättades den 1 januari 1874 en poststation i Veinge skolehus med skolläraren A Larsson som föreståndare. Hans årsarvode blev 60 kr, senare höjt till 200 kr efter postmästare Geijers tillstyrkan.

Skåne-Hallands järnväg kom att medföra förändringar för poststationen i Veinge. Styrelsen för järnvägsbolaget anmälde i ett brev till poststyrelsen den 12 juni 1885 att föreståndaren vid den blivande järnvägsstationen i Veinge "tillförbundits att mot skäligt arvode utöva posttjänst". Detta tog postinspektör Hugo Winroth i Malmö fasta på i sin redovisning av ärendet till poststyrelsen den 29 juni 1885. Därvid föreslog han att poststationen i Veinge skulle förenas med järnvägen och att årsarvodet skulle bli 300 kronor, ett standardbelopp vid större förenade poststationer, där s k sidoposter skulle finnas. Med sådana avsågs postföring från järnvägsstationen till närliggande lantpoststationer. Winroth föreslog också att gångposten Tjerby-Veinge-Knäred skulle ändras att gå mellan Veinge och Knäred. Poststationen med namnet Tjerby vid Genevadsbro drogs in och en förenad poststation inrättades i stället i Eldsberga.

För lantpoststationen i Veinge fanns det en klausul i kontraktet, enligt vilket föreståndaren utan föregående uppsägning kunde skiljas från sin befattning, om en järnväg byggdes i närheten. Om detta var skollärare Larsson väl medveten. Ändå hände det den 22 augusti 1885, då järnvägen togs i bruk för allmän trafik, att postinspektör Winroth kl 18.10 sände ett telegram till poststyrelsen med följande text:

"Skall ej poststationen i Veinge förflyttas till järnvägsstationen av samma namn redan nu? Postinspektionen har antagit detta och på grund därav vidtagit beroende åtgärder. Föreståndaren för lantpoststationen nekar emellertid upphöra med befattningen såsom saknande order".

Postmästaren i Laholm fick med anledning därav en förfrågan från poststyrelsen och svarade att han på kvällen den 22 augusti hade rest till Veinge och efter inventering av poststationen där tillställt järnvägsstationen den gamla poststationens inventarier. Larsson accepterade då att hans tid som postman var slut.

Stinsen Mårten Hansson blev ansvarig för posten i Veinge. Han fick uppleva stark trafikökning, inte minst när stationen blev knutpunkt 1899 för järnvägen till Hässleholm. Arbetet blev så omfattande att man måste skilja post och järnväg åt. Detta inträffade den 1 oktober 1918, men postlokalen var tills vidare inrymd i stationshuset. Per Olsson blev vid 67 års ålder föreståndare för den inte längre förenade poststationen. Han efterträddes 1928 av Signe Ingeborg Enocson-Kullberg, som 20 år senare fick uppleva att poststationen statushöjdes till en s k postexpedition. Hennes efterföljare har varit Joel V Kullberg (1948-1962) och Doris Simonsson (1962-1986). Postens nya terminologi döpte om postexpeditionen till lokalpostkontor 1977 och till blott postkontor 1986. Som funktionell postmästare övertog förste postkassör Anita Pettersson postkontoret 1987.

I **Bökeberg** inrättades ett postombud den 1 juli 1936. Dess datumstämpel fick gravyren VEINGE POSTOMB 1. Annie Matilda Nilsson ansvarade för skötseln och fick för det uppdraget till en början 300 kr om året. Det höjdes till 480 kr från den 1 april 1949. Sedan postombuden börjat klassificeras efter ett poängsystem, hamnade Bökeberg i grupp a med 1951 års ingång och månadsersättningen blev då 61 kr inklusive ett rörligt tillägg på 33 kr. Effektiviserad lantbrevbäring bidrog till att postombudet kunde dras in den 30 september 1951.